

UiO : **Institutt for lærerutdanning og skoleforskning**
Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Kjønn og lesing i nasjonale og internasjonale leseundersøkelser

NOLES 5. februar 2014

Astrid Roe

“Reading Literacy” i PISA:

Lesekompetanse er ikke bare et grunnlag for å lære i alle fag, det er også nødvendig for å kunne lykkes i de fleste situasjoner i livet. Evne til å **finne fram til og hente ut informasjon**, å **tolke og forstå** innholdet i tekster, samt å **reflektere over teksters form og innhold**, er nødvendig for å kunne delta i et samfunn der kunnskapsbegrepet har endret seg fra å være i stand til å huske informasjon til å være i stand til å finne den og bruke den.

OECDs ekspertgruppe i lesing 2009

Faktorer som påvirker leseforståelsen, men som IKKE alltid måles i leseprøver

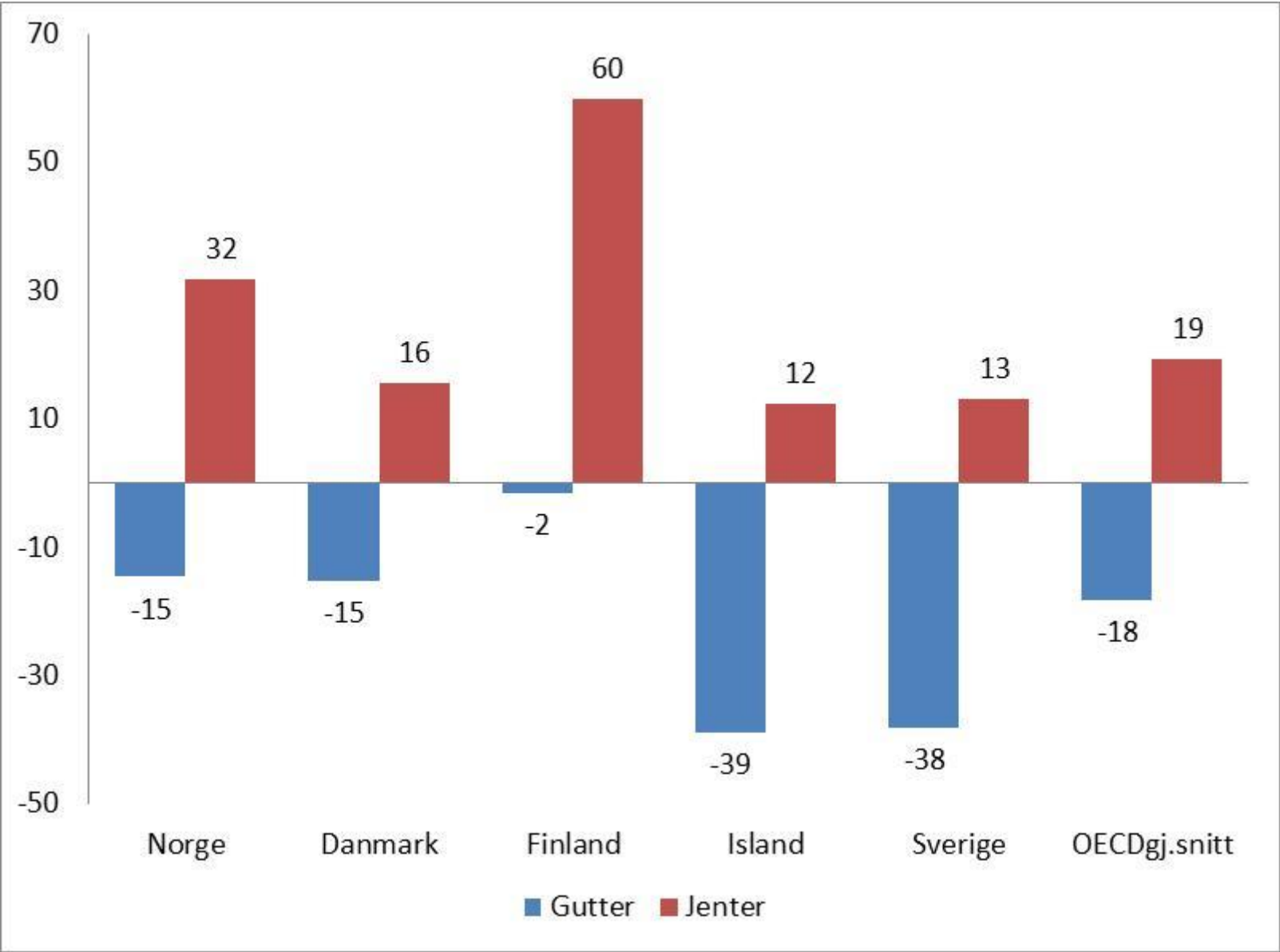
- Avkodningsferdigheter, lesehastighet og flyt – (måles bare i kartleggingsprøvene)
- Engasjement (måles gjennom spørreskjema i PISA og PIRLS)
- Kjennskap til og bruk av lesestrategier (ble målt i PISA 2009 som *metakognisjon*)

Kjønnsforskjeller i jentenes favør i ulike leseundersøkelser

Leseundersøkelse	Trinn	Årstall	Kjønnsforskjell (standardisert*)
IEA Reading literacy	4. trinn	1991	16
Nasjonale prøver i lesing	5. trinn	2012	11
PIRLS 2011	4. trinn	2011	14
IEA Reading Literacy	8. trinn	1991	4 (ikke sign.)
Nasjonale prøver i lesing	8. trinn	2012	30
PISA 2000	10. trinn	2000	43
PISA 2012	10. trinn	2012	47
PISA 2012 (digital prøve)	10. trinn	2012	46

*500 = gjennomsnitt, et standardavvik = 100, 35-40 poeng tilsvarer ett skoleår

Nordiske jenter og gutter i forhold til OECD-gjennomsnittet på 496

23% av guttene og 9 % av jentene presterer under nivå 2

- Elever under nivå 2 lese i teknisk forstand.
- De kan som regel finne fram til informasjon som er eksplisitt og tydelig uttrykt i teksten, oppfatte hovedtemaet i en tekst om et emne som de kjenner, samt relatere innholdet i teksten til egen hverdagskunnskap.
- Deres lesekompetanse kan likevel være så dårlig at de får problemer i videre utdanning og ellers i livet.

Nasjonale leseprøver

- Prøvene skal måle *lesing som grunnleggende ferdighet* slik det er beskrevet i læreplanen i Kunnskapsløftet
- Både *lesing som grunnleggende ferdighet* og *de nasjonale prøvene* er i stor grad inspirert av rammeverket for lesing i PISA- og PIRLS-undersøkelsen

Hvor finner vi de største kjønnsforskjellene i jentenes favør?

- Skjønnlitterære tekster (varierer med hovedperson)
- Kunnskapsformidlende og utredende fagtekster
- Tekster der det argumenteres for bestemte meninger

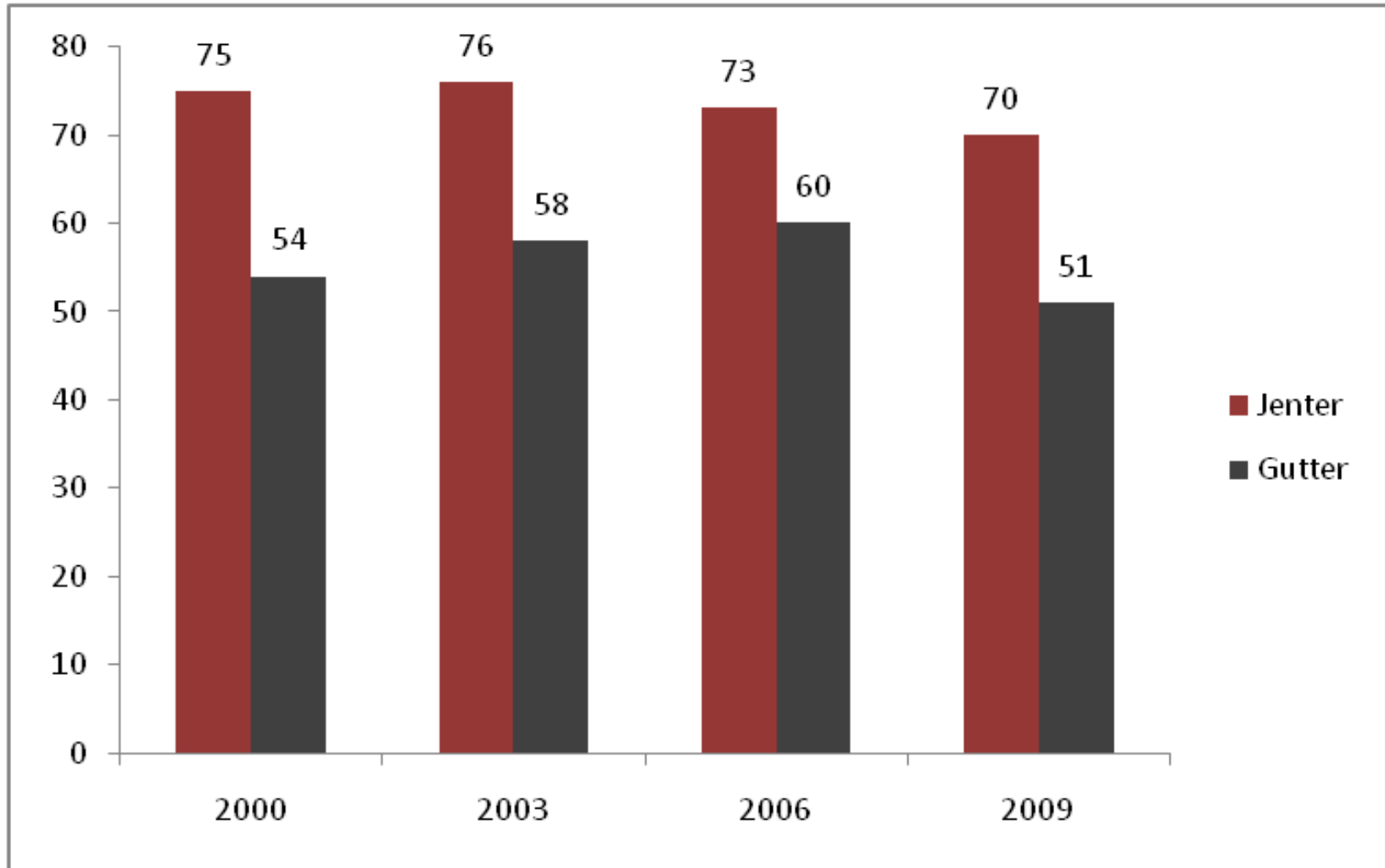
*

- Oppgaver som krever nøyaktig lesing og evne til å kombinere informasjon fra flere steder i teksten
- Åpne oppgaver der eleven må formulere svaret selv
- Oppgaver som krever kritisk vurdering eller refleksjon

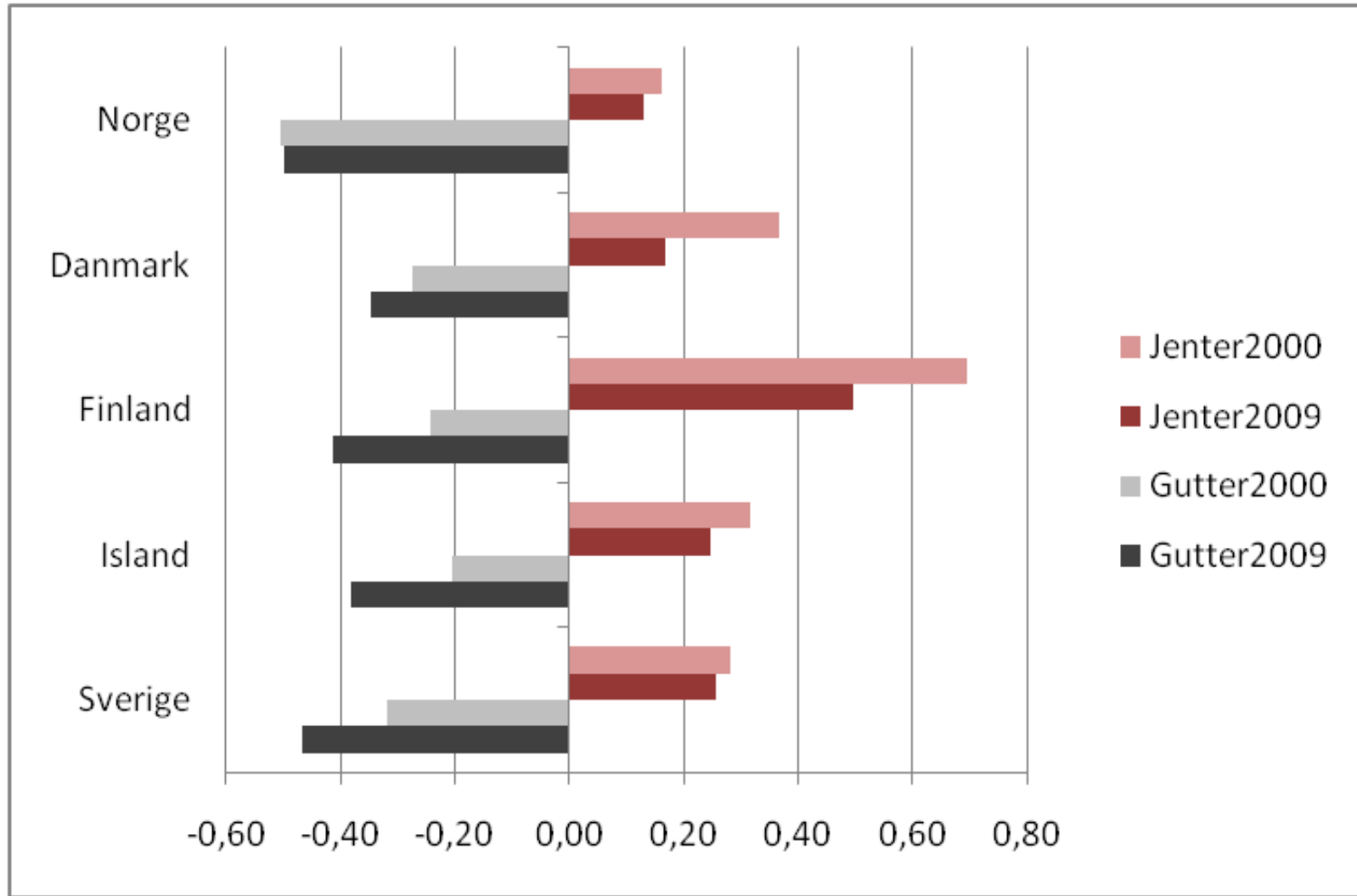
Hvor finner vi små kjønnsforskjeller - eller forskjeller i guttenes favør?

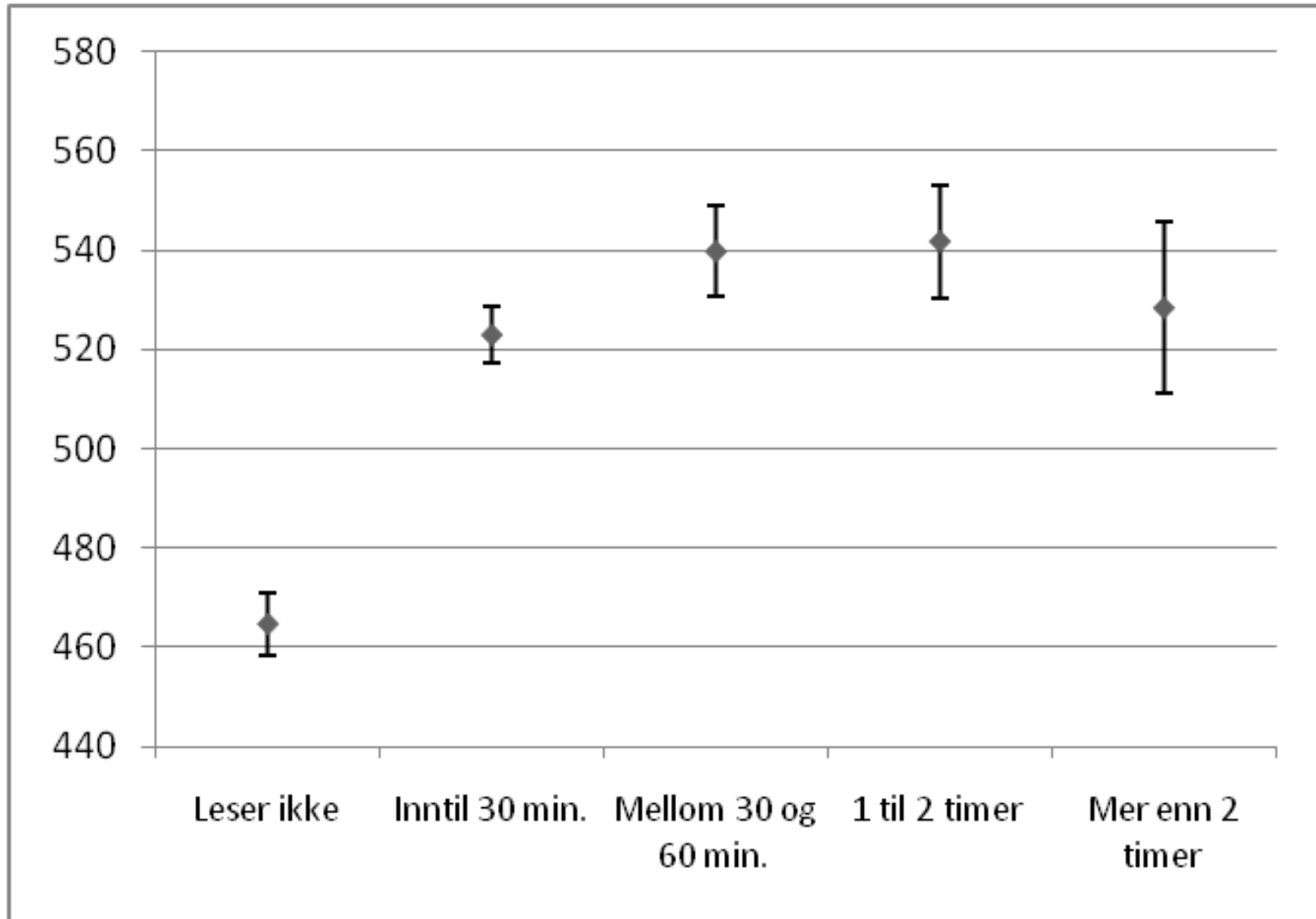
- Journalistiske tekster, med fengende, engasjerende inngresser og illustrasjoner
 - Informasjonstekster som er dominert av ikke-sammenhengende tekstformater som kart, grafer, tabeller, punktlister og diagrammer
 - Nyhetsgrafikker med mye og kompleks grafisk framstilt informasjon – faktisk de vanskeligste tekstene
- *
- Oppgaver som krever generell forståelse, tolkning eller informasjonsuthenting og oppgaver som krever enkel informasjonsuthenting – viser en målrettet og faktaorientert lese måte

Prosentandel elever som oppgir at de frivillig leser daglig

Positive holdninger til lesing i Norden (OECD-gjennomsnitt = 0, std. avvik =1)

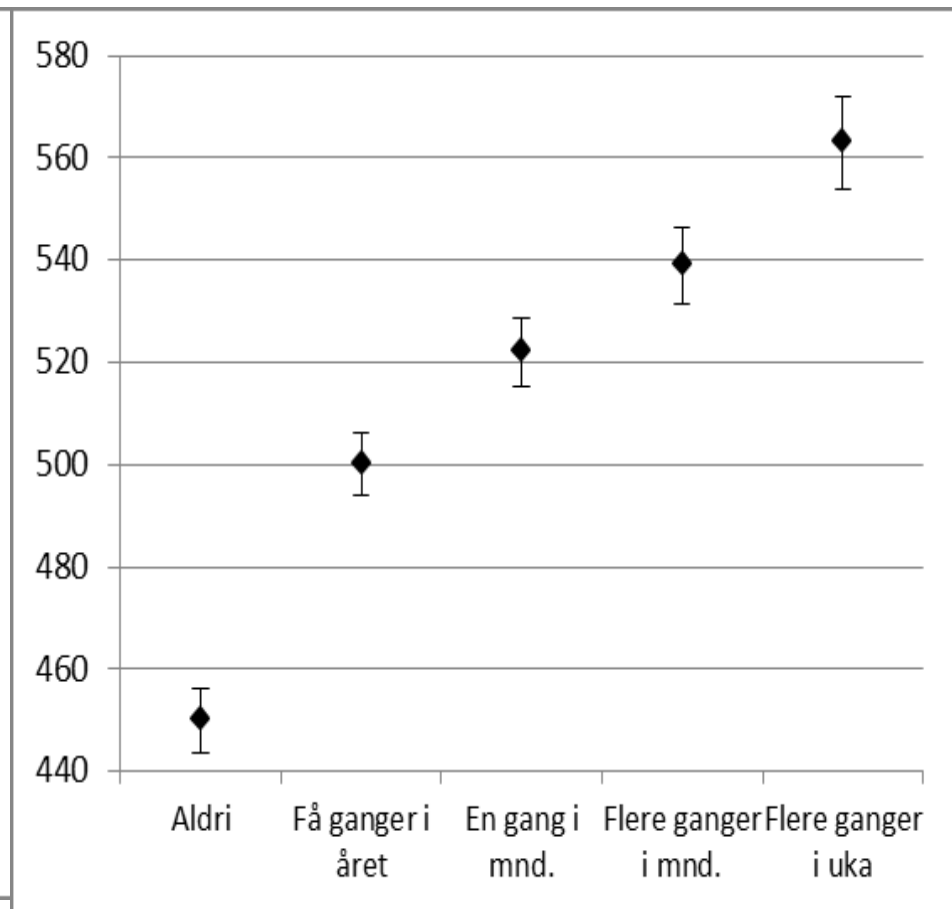
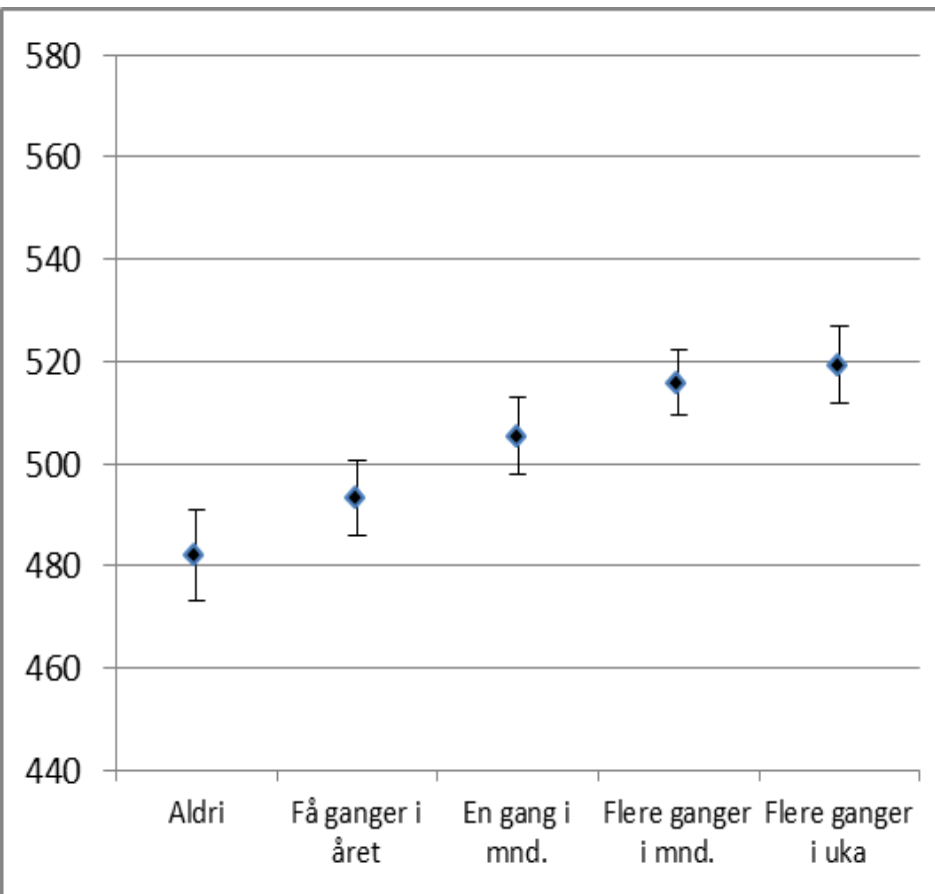

Hva leser elevene?

- Jenter leser oftere skjønnlitteratur og ukeblader enn gutter
- Gutter leser oftere tegneserier og faktabøker enn jenter
- Lesing på Internett har økt fra 2000 til 2009, og her er det nå små kjønnsforskjeller
- Lesing på papir viser gjennomgående tilbakegang fra 2000 til 2009

Tegneserier

Skjønnlitteratur

Flid

Nøyaktighet

Fordypning

Konsentrasjon

Utholdenhet

Trenger elevene mer av dette?

Får de bruk for det senere i livet?

Er det viktigere for jenter enn for gutter?